

ІДЕОЛОГІЯ РАШИЗМУ ЯК ПОЛІТИЧНИЙ ФЕНОМЕН РЕЖИМУ ПУТІНА

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Стаття присвячена дослідженню ідеологічного явища рашизму як політичного феномену режиму Путіна.

Ключові слова: війна росії проти України 2014–2023 рр., геноцид, диктатура, концепція «русського миру», Україна, рашизм, росія, символіка, символіка воєнного вторгнення, фашизм

Abstract

The article is devoted to the study of the ideological phenomenon of racism as a political phenomenon of the Putin regime. Keywords: Russia's war against Ukraine 2014–2023, genocide, dictatorship, concept of «Russian peace», Ukraine, racism, Russia, symbolism, symbolism of military invasion, fascism

Вступ

Політичний режим Путіна наслідуює найгірші практики минулого та втілює ідеї фашизму та націонал-соціалізму в сучасній версії російського фашизму. Тому необхідно провести дослідження ідеології рашизму, щоб відповідно класифікувати його і щоб спростити притягнення до відповідальності керівництва російської федерації [1, 2].

Основна частина

Поняття «рашизм» популяризував, описав і широко використовував у 1995 році президент незалежної чеченської держави Ічкерія Джохар Дудаєв, який бачив військові дії росії в Чечні як прояв зростання ультраправої ідеології [3]. На думку Дудаєва, рашизм є ненавистницькою ідеологією, в основі якої лежить великоросійський шовінізм, бездуховність і аморальність. Від інших форм фашизму, расизму та націоналізму він відрізняється більшою жорстокістю як до людини, так і до природи. Він заснований на знищенні всього і всіх, на тактиці випаленої землі. Це своєрідний варіант рабської психології, вона паразитує на сфабрикованій історії, окупованих територіях і пригноблених народах.

Законодавчо поняття рашизму було окреслено за допомогою у Постанові Верховної Ради «Про Заяву Верховної Ради України «Про використання політичним режимом російської федерації ідеології рашизму, засудження засад і практик рашизму як тоталітарних і людиноненавистницьких» від 2 травня 2023 р.

У цьому документі були перераховані деструктивні ознаки цієї ідеології, такі як масові та систематичні порушення прав людини, встановлення кримінальної відповідальності за заклики до припинення війни, переслідування громадян за найменші прояви інакодумства, які прирівнюються до зради «національних інтересів», утвердження у російській федерації політики домінування цих інтересів над індивідуальними правами та свободами людини, покладення ідей руського націоналізму в основу державної ідеології, самозвеличування росії та росіян за рахунок насильницького пригнічення інших народів, що стало домінуючою світоглядною концепцією, переслідування людей з альтернативними поглядами, насадження російською владою ідей російського націоналізму через освіту і ЗМІ усюди, де є можливість, повна заборона всього українського, ідеологічний монізм.

Професор Єльського університету Тімоті Снайдер у статті «Це має прозвучати — росія фашистська держава» порівнює рашизм із італійським фашизмом і німецьким нацизмом та виділяє такі ознаки подібності: культ вождя; культ померлих; міф про колишню велич імперії, яку необхідно за всяку

ціну повернути; потужна машина пропаганди; використання візуальних символів або без правомірного контексту, або в контексті виправдання збройної агресії проти України; масові заходи на підтримку вождя; мова ненависті стосовно конкретної групи людей. Також згадується союзницький договір між СРСР і Німеччиною 1939 р., коли фашизм не викликав у Радянському Союзі особливої ворожості, а промови нацистських лідерів передруковувалися у радянській пресі. Такі відносини були взаємними, бо Німеччина хвалила ефективність радянської політики щодо депортації малих народів.

Коли стало відомо про жертви масових вбивств на Київщині, на сайті російського державного інформаційного агентства «РІА Новості» з'явилася стаття «Що росія має зробити з Україною», яка виправдовує геноцид українців, закликає до придушення, деукраїнізації, деєвропеїзації та етноциду українського народу. Семюель Рамані, який є оксфордським експертом з російських справ, вважає, що стаття «виражала головну думку Кремля» [4].

Латинська літера «Z» нагадує за своїм положенням свастику у Німеччині у кінці 30-х років через те, що є знаком підтримки військового нападу на Україну. Вже були заклики криміналізувати таке використання цього символу, серед яких можна відзначити заяву 29 березня 2022 року міністра закордонних справ України Дмитра Кулеби [5]. Також від 22 травня 2022 р. було прийнято Закон України «Про заборону пропаганди російського нацистського тоталітарного режиму, збройної агресії Російської Федерації як держави-терориста проти України, символіки воєнного вторгнення російського нацистського тоталітарного режиму в Україну», в якому означено символіку вторгнення російського режиму в Україну і можливі місця її використання.

Для виправдання злочину агресії, воєнних злочинів, злочинів проти людяності та геноциду, режим Путіна послуговується тезами для зображення себе як жертв ситуації або взагалі героїв, так і просто намагається перекинути провину, наприклад «Ми ніколи ні на кого не нападали», «Проти росії розв'язали війну», «Український народ став заручником державного перевороту в 2014 року і злочинного режиму», «У війні винне НАТО», «Мы, русские, люди особенные — иностранцам нас не понять».

28 лютого 2023 р. в Київському університеті ім. Б. Грінченка презентували перше в Україні науково-публіцистичне видання В. Огнев'юка «Заборонити рашизм». Книга розглядає рашизм як ідеологію та практику сучасності, досліджуючи витоки російського месіанства та експансіонізму, що лягли в основу імперської ідеології «русского мира» і призвели до військової агресії проти України.

Під час презентації книги, Володимир Огризко, керівник Центру дослідження росії наголосив, що сучасний рашизм є логічним результатом розвитку історії росії та ідеологічних доктрин, що існували з 15-го століття. Професор В. Брехуненко ж зауважив, що концепції і практики путінського режиму мають прямих «ідеологічних попередників» у минулих війнах московії проти України та інших сусідів, що відображалось в тому, що до середини 18-го століття Європа розглядала Гетьманщину як спадкоємицю Русі, а московію — як щось інше, що французькі дипломати хотіли «загнати туди, звідки її вивів Петро I» [6].

10 березня 2023 р. народні депутати України зробили залик у проекті Постанови ВРУ «Про Заяву Верховної Ради України «Про визначення існуючого в російській Федерації політичного режиму як рашизму та засудження його ідеологічних засад і суспільних практик як тоталітарних та людоненавистницьких» до Організації Об'єднаних Націй, Європейського Парламенту, Парламентської Асамблеї Ради Європи, Парламентської Асамблеї ОБСЄ, Парламентської Асамблеї НАТО, урядів та парламентів іноземних держав підтримати засудження ідеології, політики та практики рашизму та застосувати реальні заходи для притягнення до відповідальності військово-політичного керівництва країни-агресора [7]. А рівно через місяць, 10 травня 2023 р. Україна зареєструвала в Парламентській Асамблеї Ради Європи пропозицію резолюції про засудження ідеології і практик рашизму в Європі [8].

Висновки

Тоді, ідеологію рашизму слід вважати тоталітарною ідеологією та практикою, яка лежить в основі режиму, що сформувався у російській федерації під керівництвом президента В. Путіна. Її підґрунтям є традиції російського шовінізму й імперіалізму, негуманні практики комуністичного режиму СРСР та націонал-соціалізму. Міжнародна спільнота має засудити ідеологію рашизму, визнати його таким же злочинним, як націонал-соціалізм, та класифікувати як один з видів тоталітарної ідеології, що загрожує Україні та світу загалом, зважаючи в тому числі на загрози застосування ядерної зброї.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Подгорна В. Идеологія рашизму має пройти через трибунал. Центр політичного консалтингу. 2023. URL: <https://cpc.com.ua/articles/viktoriya-podgorna-ideologiya-rashizmu-mae-proyti-cherez-tribunal> (дата звернення: 27.11.2023).
2. Верховна Рада України прийняла Постанову «Про Заяву Верховної Ради України «Про використання політичним режимом російської федерації ідеології рашизму, засудження засад і практик рашизму як тоталітарних і людиноненависницьких» від 02 травня 2023. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/236006.html> (дата звернення: 27.11.2023).
3. Roxburgh, Angus. "I warned my people the Russians would use planes and tanks against us, but that we would triumph because of the spirit of our nation". The Guardian. 1995. URL: <https://www.theguardian.com/world/1995/dec/09/chechnya> (дата звернення: 27.11.2023).
4. Nazaryan A. «Genocide masterplan»: Experts alarmed after Kremlin intellectual calls for “cleansed” Ukraine. 2022. URL: <https://news.yahoo.com/genocide-masterplan-experts-alarmed-after-kremlin-intellectual-calls-for-cleansed-ukraine-182354392.html> (дата звернення: 27.11.2023).
5. Кулеба закликав світ криміналізувати використання символу рашистів «Z». Українські національні новини. 2022. URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/1970124-kuleba-zaklikav-svit-kriminalizuvati-vikoristannya-simvolu-rashistiv-z> (дата звернення: 27.11.2023).
6. Презентація книги «Заборонити рашизм». Укрінформ. 2023. URL: <https://www.sud.ua/uk/news/abroad/270002-ukraina-zaregistrovala-v-pase-rezolyutsiyu-o-zaprete-rashizma> (дата звернення: 27.11.2023).
7. Пояснювальна записка до проекту Постанови Верховної Ради України «Про Заяву Верховної Ради України «Про визначення існуючого в російській Федерації політичного режиму як рашизму та засудження його ідеологічних засад і суспільних практик як тоталітарних та людоненависницьких» від 10 березня 2023. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1687627> (дата звернення: 27.11.2023).
8. Україна зареєструвала в ПАРС резолюцію про заборону рашизму. Судово-юридична газета у світі. 2023. URL: <https://www.sud.ua/uk/news/abroad/270002-ukraina-zaregistrovala-v-pase-rezolyutsiyu-o-zaprete-rashizma> (дата звернення: 27.11.2023).

Богінський Денис Володимирович – студент кафедри програмного забезпечення, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: denisboginskij137@gmail.com

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри соціально-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: valkorney1958@gmail.com

Bohinskyi Denys – student of the Software Department, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa, e-mail: denisboginskij137@gmail.com

Supervisor: **Kornienko Valerii** – Dr. of Political Sciences, Professor, Head of the Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa, e-mail: valkorney1958@gmail.com